

2018 | 2 VPWinfo.nl

Kwartaalblad van **VPW Nederland** Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht | T 06 48 15 12 89 | E info@vpwinfo.nl | I www.vpwinfo.nl

Wie is beperkt?

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Je mag er zijn...

Het was halverwege de jaren zestig. Voor een zakcentje draaide ik weekenddiensten op de Fatima-stichting in Nieuw Wehl. Op die locatie hadden de zusters van Jules Postel de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. In het grote huis zaten verschillende groepen, die allemaal op IQ-niveau geselecteerd werden: debiel, imbeciel en idioot. Wat me echter uit die tijd vooral is bijgebleven, behalve dan de manier waarop een bed goed opgemaakt moet worden en een kraan in een badkamer kan glanzen, dat mensen met een verstandelijke beperking een eigen gezicht kregen. Het ging om kinderen, volwassenen die soms letterlijk achter de kachel of in een schuurtje waren verdwenen, aan de ketting lagen omdat men er thuis geen weg mee wist. Dit was ook het verhaal van Annie. Ze was 8 jaar oud toen ze kwam, ze sprak niet en ze zou 'niet goed' zijn. Na enige observaties bleek echter dat ze geen verstandelijke beperking had maar doofstom was. De nadruk lag in die tijd nog vooral op zorg, te verstaan als: rust, reinheid en regelmaat. Ook niets mis mee. De zusters deden hun best om dit met het andere Z-personeel zo goed mogelijk te doen. Wat mensen nu misschien minimaal zouden noemen was het toch een hele doorbraak. De verstandelijke beperking werd uit het verdomhoekje gehaald. De pupillen mochten deel gaan uitmaken van de samenleving. Van achter de kachel verstopt, langs het bed op een slaapzaal met hoge tralies naar in deze tijd met persoonlijke aandacht voor wie je bent met een verstandelijke beperking. Ja, wij stopten de kinderen in een dwangbuis en legden ze op bed om ze tegen zichzelf en de andere kinderen te beschermen. Het was een methode van onmacht, we weten nu meestal beter.

Lees verder op pagina 3

COLOFON VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores.
ISSN 1574-9916. Nr. 2, juli 2018.

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Mirjam Dirx,
Annemarie Gooiker, Jan Houben, Geert Rozema,
Jeroen van Lente
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirx
't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn
door de betreffende auteurs aangeleverd.
Foto Karin Seijdel (pagina 14): Ria van der Ploeg.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140,-.
- De contributie bedraagt € 140,- voor wie 0,7-1 fte en € 70,- voor wie tot 0,7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.

- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 06 48 15 12 89, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
 - M.D. Dijkman (vice voorzitter), Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
 - J.Deckers (secretaris), Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen (040-2845855), j.deckers@onsnet.nu
 - T. Halin (penningmeester), Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse, penningmeester@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. Berbé, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M.D. Dijkman, L. Geurts, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoo, J. Rens.
- Financiële administratie • Guus Prevoo.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, J. Franken, L. Geurts (voorzitter), T. Halin, J. Rens, H. van Schalkwijk, W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV).
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 06 48 15 12 89, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29 / 025 169 046 kikikint@xs4all.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksoort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Op zoek naar een thema kwam het gesprek in de redactie op mensen met een verstandelijke beperking. We constateerden dat er door collega's en parochianen zo uiteenlopend wordt gereageerd op mensen met een verstandelijke beperking. Het gaat daarbij echt om uitersten. Aan de ene kant zijn er mensen die het een verrijking vinden om samen op te trekken. Alle delen van het Lichaam horen er immers bij. Juist voor ouders is het zo'n steun als een parochie kan laten zien dat hun kind ertoe doet. Maar het doet ook wat met de parochie zelf als er plaats is voor deze mensen. Ze deelt in de ruimte van de 'kinderen en dwazen die dichtbij het Rijk Gods staan'. Aan de andere kant zijn er mensen die zich storen aan hun aanwezigheid. Het meest extreme was de uitspraak van een niet nader genoemde collega die beweerde dat verstandelijk beperkten 'het heilige ontheiligen'. Je kunt je afvragen wat 'heilig' dan is. Laat de omgang met mensen met een beperking zien wie je als parochie wilt zijn? De praktijkartikelen maken onze wijzer. Aloys van Velthoven beschrijft hoe hij én het hele dorp waar hij pastoor is positief reageerde op woonvoorziening en activiteitencentrum voor mensen met een verstandelijke

vervolg woord van de voorzitter

Een halve eeuw geleden was ik blij dat ik daar mocht werken. Inmiddels is er veel veranderd maar het gaat om de wijze waarop we de mensen met een verstandelijke beperking ervaren, namelijk als

DE PRAKTIJK

- 4 Dicht bij Dichterbij**
Aloys van Velthoven
- 6 Oog voor mensen met een beperking**
Jan Houben
- 8 Jouw naam staat in de palm van Gods hand**
Arie Bouwman
- 12 Thuis bij De Ark Gouda**
Joanne Klapwijk-Maljaars

DE REFLECTIE

- 14 De schoonheid van ontmoeting**
Karin Seijdell

beperking. Dat leidde tot verschillende initiatieven. Jan Houben interviewt een parochieel vrijwilliger die al jarenlang een van de misdienaars coacht. Hoe is dat zo gekomen? Arie Bouwman werkt in een instelling en heeft daar een hele eigen plaats verworven. De Ark is een leefgemeenschap voor mensen met en zonder beperking. Hoe het er daar uitziet vertelt Joanne Klapwijk, bijgestaan door Roos. Tot slot laat Karin Seijdell haar licht over de vier praktijkverhalen. Na haar reflectieartikel blijft zeker de vraag hangen: Wat is normaal?

medemens, uniek kind van de schepping en niet als een misbaksel of een scandalum. Dit blijft echter wel binnen de ontwikkeling van de moderne technieken in de gezondheidswetenschap een actueel

DE RUBRIEKEN

- 10 Op stap naar...
De Dom van Aken**
Guus Prevoo
- 17 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 22 Gelezen
Oog in oog
Christelijke mystiek in woord en beeld**
Lidwien Meijer
- 24 Column
Morgen weer**
Rob Lijesen

- 20 Bespreking samenwerking
CNV op de ALV**
Jos Deckers
- 23 In memoriam
Gerard Zuidberg**
Frans Verhoeven / Jan Franken

en ethisch punt van zorg en aandacht. Pastoraat is hierbij betekenisvol.

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

Dicht bij Dichterbij

Op een dag in 2004 hoort Aloys van Velthoven in de dorpen Overasselt, Nederasselt en Heumen, op zo'n 7 km van Nijmegen gelegen aan de Maas, het gerucht dat er mensen met een beperking zouden komen wonen in Overasselt en dat een dagbesteding onderdak krijgt in het oude schoolgebouw aan de Schoonenburgseweg op de hoek van de Kasteelsestraat.

Met de open dag in de woningen aan de Klaproos en de Korenbloemstraat laat het dorp zich van de beste kant zien. Als pastor denk ik er ook over na: Wat kan de parochie betekenen voor deze 'nieuwe doelgroep' in ons dorp? Ik stond toen als pastor alleen voor de drie dorpen en studeerde nog. Dat vraagt om een keuze, maar voordat ik een keuze heb kunnen maken, word ik opgebeld door een pastoraal werkster van de stichting Dichterbij, waar deze woningen en het activiteitencentrum onder vallen. Er komt een overleg met mij, samen met activiteitenbegeleiders, het teamhoofd en de pastor van Dichterbij met als doel: Samen kijken hoe wij kerkactiviteiten kunnen opzetten.

Kerkactiviteiten Eerst worden er kerkmiddagen vastgelegd. Iedere maandagmiddag kan de kerk van 14.00 uur tot 15.00 uur gebruikt worden voor een viering of een samenzijn. De parochie moet wel rekening houden met het plannen van uitvaarten en huwelijken, zodat er op een vaste tijd een viering plaats kan vinden. Daarnaast zal er, twee keer in het jaar, rond Pasen en Kerstmis, een viering zijn voor de bewoners van de Klaproos en Korenbloemstraat met hun familieleden. En ten slotte wordt er op een zondag in het jaar een viering gepland samen met de hele geloofsgemeenschap. Naast deze vieringen kunnen de bewoners altijd een beroep doen op de pastor voor een praatje of wat aandacht. Ook kan er een kerkelijke uitvaart plaats vinden.

Soms vindt er een dienst plaats bij het overlijden van een bewoner, thuis met bewoners, personeel en familie. Als een bewoner geen familie meer heeft en een kerkelijk uitvaart is gewenst, dan proberen wij er als parochie te zijn met verschillende vrijwilligers!

Kerkbalans Ja, als je viert in de kerk en ondersteuning krijgt van de plaatselijke pastor, zo vond de stichting, mag je van de bewoners ook parochiebijdragen vragen. Samen met het personeel werden de bewoners en hun familie in kennis gesteld van de activiteiten en gevraagd om mee te doen aan Kerkbalans. Niet alle bewoners zijn kerkelijk, maar toch, de meesten doen mee aan Kerkbalans.

Vieringen De vieringen die wij houden, liggen tussen een 'gewone viering' en een 'snoezelviering'. Een snoezelviering is vieren met klank, muziek, geur, warmte, aanraken, licht en donker. De kerkelijke viering zoals we die vaak tegenkomen in onze kerken, noem ik dan maar een 'gewone'. Omdat onze mensen op verschillende niveaus leven, gebruiken wij van het een en het andere. Over het algemeen verwelkomen we mensen met het luiden van de klokken. Een van de mensen

Aloys van Velthoven

priester in Parochie De Twaalf
Apostelen te Wijchen

DE PRAKTIJK

steekt een kaars aan. Dan zingen wij een lied: altijd hetzelfde lied aan het begin en het einde. Er wordt een thema benoemd en er volgt, voor zover dat kan, een samenspraak. Bij thema's kun je denken aan 'zomer', 'vriendschap', 'boos zijn'. Het ligt er maar aan waar de mensen mee bezig zijn. De activiteitbegeleiders kiezen het thema en leiden het in. Met Koningsdag gebruiken wij de Nederlandse vlag. Laten voelen en kijken naar de kleuren: rood verbinden we met de waarde van de liefde, wit met die van schoonheid en blauw stond voor trouw.

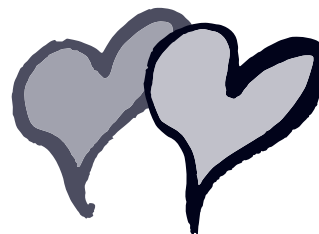
Samen vieren met familie, bewoners
en de parochie is té kostbaar om
zomaar te laten lopen

Een viering kent drie of vier liederen. Twee teksten worden door bewoners uitgesproken met daarbij een Onze Vader en een Wees Gegroet. Ook belangrijk zijn klankschalen, wierook, water en de stilte. Het is bijzonder om te zien en te horen hoe stil het gaandeweg de viering wordt. De groep bestaat uit ongeveer vijftien mensen die met grote regelmaat de viering bezoeken. Naast de vieringen bezoek ik zelf activiteitscentrum *De Wissel* regelmatig. Ik drink koffie en probeer ook met degenen die niet naar de kerk komen, contact te onderhouden.

Iedere bezoeker van *De Wissel* heeft zijn eigen reden om te komen of niet. Wat dat betreft hebben zij net als wij een keuze.

Vrijwilligers Om te kunnen vieren met de mensen van *Dichterbij* hebben wij vrijwilligers in de parochie. Een van hen is contactpersoon. Via haar lopen de lijnen als er 'iets is' vanuit *De Wissel*, de woningen van *Dichterbij* of vanuit de parochie. Op haar kunnen wij altijd een beroep doen. Mensen zijn om verschillende redenen als vrijwilliger gaan meewerken aan deze vieringen. De een omdat zij mogelijkheden ziet met haar talenten. De ander omdat hij zelf een familielid heeft die beperkt is en weet hoe belangrijk dit is. De vieringen zijn zo opgezet dat ze, als de pastor niet aanwezig kan zijn, altijd door kunnen gaan.

Contact In het begin hebben we onder leiding van de pastor van *Dichterbij* de voortgang geëvalueerd. Tot het moment dat we samen zeiden: "Het loopt goed en wij gaan niet vergaderen om het vergaderen. We houden contact en als het echt nodig is komen we weer samen". Misschien is het binnenkort weer tijd. Er is nieuw personeel en de samenstelling van de groepen is veranderd. Alles wat ik hierboven heb omschreven gebeurt nog steeds, behalve die ene zondag van samen vieren met familie, bewoners en de parochie. Misschien moeten wij daarvoor en voor wat andere dingen maar even voor bij elkaar komen. Dit soort activiteiten zijn immers een té kostbaar cadeautje om zomaar te laten lopen.

Oog voor mensen met een beperking

Twee betrokken parochianen van de Soester Willibrord-gemeenschap van de Martha- en Mariaparochie, Jan en Rita Roest, hebben al vele jaren warme contacten met mensen met een verstandelijke beperking.

Margriet die pas 65 is geworden zit regelmatig naast Rita in de kerkbank. Na de viering drinken ze koffie en haar verjaardag wordt niet vergeten; op Palmzondag heeft Margriet haar eigen palmpaasstok meegebracht. Jan en Rita vinden het mooi om hen te ontmoeten. Zo wordt er ook elke week rummikub gespeeld met Huib en Astrid en hebben ze ook Tom leren kennen.

Misdienaar Zowat vijftien jaar geleden kregen ze van de leiding van zorginstelling Amerpoort in de buurt van de H. Familiekerk het verzoek of Tom ook daar misdienaar kan worden. Hij heeft zijn sporen al verdiend in Weesp, de woonplaats van zijn ouders. Op die vraag heeft Jan spontaan 'ja' gezegd. Tom weet immers van wanten. Al spoedig ontdekt Jan, dat Tom de handelingen die hij op de heenweg doet op de terugweg exact hetzelfde uitvoert, maar dan in omgekeerde volgorde. Zo kon het bij

Jan Houben

Pastoraal werker in de Martha en Maria parochie in Soest

DE PRAKTIJK

een feestelijke viering gebeuren, dat de stoet met voorgangers en assistenten vanuit de pastorie de kerk binnen ging via een kleine gang. Daar moet Tom een knop omdraaien, om de kerk in het volle licht te zetten. Na afloop van die viering terug naar de pastorie zorgt Tom ervoor, dat met diezelfde lichtknop de hele kerk in het donker komt te zitten. Net als veel andere mensen met een verstandelijke beperking is Tom moeilijk te verstaan. Als hij Rita en Jan na een tijdje weer ontmoet zegt hij staccato: "Groeten, vader, moeder." Inmiddels heeft Tom Abraham gezien. Als hij dienst heeft, wordt hij met een taxi opgehaald en weer thuis gebracht. Door de week werkt hij op de kinderboerderij, waar hij paard mag rijden.

Reacties uit de gemeenschap Het is aandoenlijk hoe Tom zijn taak vol overgave en met eerbied vervult. Hij is een kei in bellen bij de consecratie! Hij zelf vindt het mooi werk. Na afloop krijgt hij van veel kerkgangers dan complimenten. Over Toms functioneren als misdienaar heeft Jan van parochianen nog nooit iets negatiefs gehoord. Tom weet zelf precies, dat hij maat drie voor zijn pij heeft. En de koster of de lector helpen hem een handje om zijn gewaad aan te trekken. Zelf pakt hij het kruisje uit de kast dat met een touwtje om zijn nek komt te hangen. Hoogtepunten in het jaar zijn voor hem de vieringen van het Groot Gaesbeeker Gilde op de dag van het koningschieten en op de feestdag van Agatha, patrones van het Gilde. Dan is Dorienke zijn vaste maatje. Tom is er zeer bijtijds en slaat graag en met enthousiasme en brede gebaren de maat als het gildekorps muziek maakt. Met zijn fijnzinnige maatgevoel weet hij de laatste klap op exact het juiste moment aan te geven.

Nog meer mensen met een beperking Rita en Jan hebben al heel lang ervaring met het omgaan met mensen met een verstandelijke beperking. Rita kan zich nog wel herinneren dat haar zusje als peuter in de huiskamer op bed lag en heftige huilbuien had. Toen het haar ouders opviel dat Henneke na 6 maanden naar niets reikte of greep, werd ze ter observatie opgenomen in het ziekenhuis. Daar werd een verstandelijke beperking geconstateerd met de verwachting, dat ze nooit 20 jaar zou worden.

Als de speciale verzorging voor haar ouders teveel wordt krijgt Henny een plaats in de St. Annastichting in Limburg en vier jaar later hoort ze bij de eerste bewoners van Nieuweroord in Baarn.

Onze ervaringen hebben ons extra gevoelig gemaakt voor mensen met een beperking

In oktober 1969 verwachten Jan en Rita zelf hun eerste kind. Zonder dat ze goed weten waarom wordt hen aangeraden om in het ziekenhuis te bevallen. Net als hij voor zijn werk bij de weerdienst vertrokken is voor een paar weken op zee wordt Jan hals over kop teruggeroepen naar huis. Esther wordt geboren, maar ze mankeert iets. Brieven van doktoren van het Academisch Ziekenhuis zitten in gesloten enveloppen. Er blijkt meer aan de hand te zijn dan enkel blindheid. Ze komt terecht in het Wilhelmina-kinderziekenhuis. Rita brengt haar dochter naar het ziekenhuis en moet met een lege kinderwagen terug naar huis. De verwachting is, dat ze niet lang zal leven. Uit onderzoek blijkt, dat Rita tijdens haar zwangerschap in aanraking is geweest met de toxoplasmoseparasiet die vooral in uitwerpselen van honden en katten verborgen zit. Er wordt gezegd, dat Esther haar ouders niet zal overleven.

Ook zij komt terecht in Nieuweroord in Baarn, waar haar tante Henny verblijft. Tante en nichtje – allebei met zware beperkingen – wonen 18 jaar op dezelfde zaal. Elke week komt de familie op bezoek. Dan komt het bericht, dat het niet goed gaat met Esther. Het gezin dat inmiddels ook twee zoons telt keert met spoed terug van een vakantieweek op Schiermonnikoog. Een paar dagen later overlijdt Esther op 20-jarige leeftijd. In de herfst van 2017 is Henneke na 62 jaar zorg op Nieuweroord op 70-jarige leeftijd overleden.

Ten slotte... Nu, na al die jaren zegt Jan: “Rita en ik zijn het er wel over eens, dat het ons leven uiteindelijk verrijkt heeft. Esther was, zoals ze was. Zo was ze geschapen. Dat gaf veel verdriet in het begin. Ze is maar acht weken thuis geweest. Die ervaringen hebben ons extra gevoelig gemaakt voor mensen met een beperking.” Jan herinnert zich ook de basiscursus pastorale toerusting die hij heeft gevolgd. Professor Jozef Wissink noemde geloven in God toen: een ervaring via mensen en door mensenhanden. Dat was voor Jan een eye-opener. Vanuit zijn Christen-zijn aandacht geven aan anderen, vooral aan mensen die geen kansen hebben. Rita en Jan hebben 20 jaar omgezien naar Esther en 62 jaar naar Henny. Nu blijven ze omzien naar Tom, Margriet, Huib, Astrid,

Jouw naam staat in de palm van Gods hand

Vijftien jaar geleden maakte Arie Bouwman de overstap van de parochiële zielzorg naar de categoriale zielzorg. Dat bleek een hele omschakeling.

Voor wie doen we het Ik kwam te werken bij de zwakke mensen in onze samenleving. Allemaal mensen die ondersteuning nodig hebben in hun dagelijkse leven. De mensen waarvoor ik nu als zielzorger klaar mag staan, zijn heel verschillend. Het zijn lichtverstandelijk beperkten, maar ook mensen met een ernstige geestelijke beperking. Ook een groep autisten behoort tot de bewoners die een plaats bij ons vinden. In het begin was het moeilijk om de mensen te verstaan die geen woorden hebben, maar collega's leerden me te zien wat er gebeurde als we samen vierden in de kapel. Na verloop van tijd zag ik zelf steeds meer hoe ik deze mensen raakte. Met de mensen die op een hoger niveau functioneren kwam ik bijna automatisch in contact omdat zij mij ook zelf opzochten. Als ik een antwoord

zocht op de vraag wat ik voor hen betekende, zei een bewoner dat zeer treffend: "Bij de dokter krijg ik pilletjes, bij de psycholoog moet ik lijstjes invullen, maar bij jou mag ik mezelf zijn".

Wat doen we samen Doordat er een groot verschil is in wat bewoners kunnen opnemen, zijn de manieren van werken heel divers. Enerzijds bestaan mijn werkzaamheden uit het vieren met mensen. Dit zijn de gewone zondagse vieringen en de viering van de hoogfeesten, maar ook doordeweekse vieringen. De laatste hebben vaak ook, zoals wij dat noemen, een snoezelkarakter, dat wil zeggen veel muziek en tastbare voorwerpen.

"Bij jou mag ik mezelf zijn"

Zo vieren we de dank voor de oogst met vruchten die we gebruiken. Of dierendag met opgezette dieren die bewoners kunnen voelen. Vroeger kwam men met dagbestedingsgroepen vaker naar de kapel, maar doordat steeds meer cliënten rolstoelafhankelijk werden, werd dit steeds moeilijker. Ook door de decentralisatie was het niet altijd mogelijk om naar de kapel te komen, door de afstand en het gebrek aan personeel. Hierdoor is een aantal jaar geleden de keuze gemaakt om op locatie te gaan vieren. Hier ligt ook het belangrijkste contact met de parochies. Door de decentralisatie nemen bewoners met minder beperkingen vaak deel aan de vieringen in de parochiekerk. Met een aantal parochies is een samenwerking ontstaan. Dat houdt in dat we samen kerst- en paasvieringen verzorgen. Ook wordt er

Arie Bouwman

Geestelijk verzorger bij de
Stichting Pergamijn te Echt

DE PRAKTIJK

regelmatig een Mariaviering gehouden in een parochie. In sommige vieringen ga ik samen met de parochiegeestelijkheid voor.

Naast het vieren is er steeds meer vraag naar persoonlijke begeleiding. Vaker moeten cliënten afscheid nemen van dierbaren, vader of moeder, opa of oma, maar ook van een huisgenoot. Naar behoefte kan ik als pastor ondersteuning bieden en we zien die vraag de laatste jaren sterk toenemen. Hierbij speelt ook vaak het afscheid nemen van personeel dat met pensioen gaat of elders gaat werken. Niet zelden raken bewoners hierdoor erg van slag. Sommigen werken namelijk erg lang met onze bewoners en zijn voor hen net zo belangrijk als familie.

De laatste jaren komt de aandacht voor palliatieve zorg steeds meer op de agenda. Met een ouder wordende populatie groeit ook het aantal mensen dat in haar of zijn laatste levensfase komt. Hier speelt spiritualiteit een grote rol. Gelukkig wordt de pastor in een vroeg stadium betrokken bij het proces zodat hij de kans krijgt mee te denken. Daarbij kan de geestelijk verzorger niet alleen voor de bewoner, maar ook voor collega's en familie een steun zijn. Het op een goede manier samen afsluiten van het leven en het leven los laten kan een enorme steun zijn. Hierbij merk ik vaak dat er ook op het allerlaagste niveau iets gebeurt met bewoners. Ze worden in de ziel geraakt en komen niet zelden tot rust.

Contact met ouders en familie Het contact met ouders was vroeger veel frequenter dan nu. In de eerste jaren toen we nog met twee pastores waren konden we heel veel kerst- en paasvieringen houden. Dat gebeurde met de hele familie in kleine groepen. Daar had je dan contact met ouders en andere familieleden. Dit is de laatste jaren helaas minder geworden. De familie tref je nog op kerstvieringen die groter van omvang zijn geworden. Zij vinden vaak plaats op centrale plaatsen en niet per woning zoals het vroeger was. Het moment waarop wel intensief contact met ouders en familie ontstaat, is het moment dat een vader of moeder sterft of als de cliënt zelf in een laatste levensfase komt. Dan komt op een objectieve manier de geestelijk verzorger in beeld. Die objectiviteit is niet zelden vruchtbaar. In een samenleving waar geloof verdwijnt wijst men al snel geestelijke ondersteuning af. Doordat de geestelijk verzorger objectief deel neemt aan overleggen merk je dat hij dan een steun kan zijn voor de ouders die hun kind toch moeten toevertrouwen aan vreemde handen.

Wat voor steun de geestelijk verzorger kan zijn, maak ik in mijn presentaties regelmatig duidelijk door een voorbeeld. Op een morgen word ik geroepen bij een onverwacht sterfgeval. We gaan samen zitten om de uitvaart te bespreken en de eerste reactie van de ouders is

> Lees verder op pagina 10

uiterst negatief naar mij. Ze kunnen niet meer geloven in een God die hen dit aandoet. Ik maak duidelijk dat ik toch graag met hen samen zou willen kijken hoe we afscheid van hun zoon op de groep zouden kunnen nemen. We komen in gesprek en dezelfde avond belt de vader me om te vragen of ik de volgende dag tijd heb voor een gesprek. Het werd een mooi gesprek waarin ook de ouders hun zorgen van jaren konden delen. Voor mij een voorval om aandacht te blijven vragen voor een objectieve deelname aan overleggen van de geestelijk verzorger. Over het algemeen zouden we veel meer aandacht moeten geven aan ouders die hun kind voor zorg bij ons brengen.

Waardering Binnen de instelling heb ik, denk ik, een niet weg te denken plaats verworven. Vooral op de werkvloer is dat voelbaar en zichtbaar. Hierbij is het ook zo dat bestuurders en managers pas echt zien wat ik als geestelijk verzorger doe, als ze contact hebben met deze werkvloer.

Bestuurders zien pas wat ik doe
als zij contact hebben
met de werkvloer

Door de frequente wisseling in het management is dat niet altijd even gemakkelijk. Het enige wat je daar aan kunt doen is zorgen dat je zichtbaar blijft, management en bestuurders uitnodigen bij bijzondere activiteiten en vieringen. Toch zie je ook dat je als je langer werkzaam bent een vertrouwens-positie inneemt, niet alleen voor bewoners maar ook voor medewerkers.

Mijn werk doe ik vanuit de overtuiging dat iedere naam staat geschreven in de palm van Gods hand en zo probeer ik elke dag opnieuw inhoud te geven aan mijn mooie werk als geestelijk verzorger voor deze groep van verstandelijk beperkten.

De Dom van Aken

Ik woon in Simpelveld, de poort naar het Limburgse Heuvelland, dat eigenlijk veel meer een dalenlandschap is. Dicht in de buurt ligt Aken. Ooit, in de tijd van Karel de Grote, was het het centrum van Europa.

Wanneer ik naar Aken ga, bezoek ik stevast de Dom midden in het centrum met het octogoon uit de tijd van Karel. Die achthoekige paltskapel is bouwkundig een technisch hoogstandje en ingewijd op Driekoningen 804. Ze is Byzantijns in haar vorm en versieringen, en vol van symboliek die voor mij ook voor de huidige dag nog betekenis heeft. Allereerst is er de achthoekige vorm. In de Middeleeuwse symboliek staat de cirkel voor de hemel en het vierkant voor de wereld. De achthoek vormt daar het midden tussen en is daarom het teken voor de kerk als middelares tussen 'aards tranendal' en 'hemels paradijs'. Lang vergeten symboliek? Dat is maar de vraag. Wie aarzelt niet een moment vooraleer zij of hij onder een ladder doorloopt? Een ladder vormt met muur en grondlijn een driehoek. En die figuur staat in diezelfde Middeleeuwse teken-theorie voor 'hel'. En die wil je toch niet doorbreken?

De missioloog Anthony J. Giffins wijst in zijn boek *The Way of Discipleship: Women, Men and Today's Call to Mission* (College-ville, Minnesota 2016) op het belang van 'liminale toestanden', als een overgang van de ene naar de andere situatie. De kerk kan nog steeds

Op zoek naar de inspiratie van een pastor

zo'n liminale toestand zijn. En dan niet zozeer om mensen te onttrekken aan het aardse, maar meer om de hemel op aarde te brengen, om te werken aan het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid. De achthoek wordt zo voor mij een symbool voor streven naar een betere wereld voor iedereen. Vervolgens verdient de marmeren troon in de galerij op de eerste verdieping van het octogoon de aandacht. Naar verluidt zou het marmer afkomstig zijn uit de H. Grafkerk in Jeruzalem. In het hekwerk vóór de troon, origineel uit de negende eeuw, zit een poortje. Dat gaat open op de dag dat de Mensenzoon terugkeert op aarde om te oordelen en dat alle vorsten hun kroon bij hem zullen inleveren (mozaiek op de binnenkant van de koepel van het octogoon).

Deze troon van de Mensenzoon heeft een belangrijke rol gespeeld bij de kroning van koningen en keizers. De vorst mocht voor een moment op de troon gaan zitten om uit naam van God het koninkrijk 'in bezit' te nemen. Dat 'bezit' is daarmee niet het eigendom waarmee je kunt doen en laten wat je wilt. Nee, je hebt slechts het gebruiksrecht en dat moet je zo aanwenden dat niet alleen jezelf, maar ook je medemensen er beter van worden. Net zoals de in Aken gekroonde vorsten vergeten helaas ook vele hedendaagse mensen dit principe van de katholieke sociale leer maar al te graag.

Dan is er ook nog de Maria-schrijn met zijn relikwieën. Eens per zeven jaar, bij de Heiligdomsvaart, worden deze relikwieën – de lendendoek van Jezus, het kleed dat Maria droeg op kerstnacht, een luier van Jezus en de onthoofdingsdoek van Johannes de Doper – getoond. In de Middeleeuwen gebruikten pelgrims spiegelglas om een beeld van de heilige voorwerpen op te vangen. Niemand stelde de vraag naar de 'echtheid' van de vertoonde objecten. En ook de vluchtigheid van het spiegelbeeld was geen probleem.

Deze omgang met relikwieën staat voor mij symbool dat we kracht kunnen halen uit de verbeelding van een nieuwe gerechte, duurzame en vredige wereld zonder ons meteen en voortdurend de verlamme vraag te stellen hoeveel realiteitszin die verbeelding heeft. Dromen mag, als eerste stap in denken en doen op weg naar een wereld vol van gerechtigheid en vrede.

Thuis bij De Ark Gouda

*Toen ik in Daybreak (Arkgemeenschap Canada) aankwam, was ik ervan overtuigd dat ik de juiste keuze had gemaakt, maar ik voelde me nog altijd gespannen en onzeker over wat me te wachten stond. Toch wist ik dat ik er nu, na meer dan twintig jaar van studeren en doceren, maar op moest vertrouwen dat God de armen van geest op een bijzondere manier liefheeft en dat zij mij veel te bieden hebben, ook als ik hen zelf weinig kon geven.** **Dit citaat van Henri Nouwen, die woonde in een Arkgemeenschap in Canada, geeft voor Joanne Klapwijk-Maljaars heel goed de essentie weer van het leven in De Ark Gemeenschap in Gouda.**

Het besef dat we een wederkerige relatie hebben met de huisgenoten (het Arkwoord voor mensen met een verstandelijke beperking die bij ons wonen) en het besef dat God juist mensen met een verstandelijke beperking uit kan laten delen: dáár gaat het om. In dit artikel wil ik graag iets delen over onze huisgenoten, de manier waarop zij ons leven en geloof verrijken en op welke manier we als Ark Gouda zoeken naar wederkerigheid en relatie. Voorop staat dat we geen perfecte gemeenschap zijn, dat we op bepaalde momenten samen worstelen om daarna te kunnen groeien en dat we soms afscheid nemen van huisgenoten of assistenten als ze niet (meer) tot bloei komen in onze gemeenschap.

Bidavond Joeri geniet van het bidden. Elke dinsdag en vrijdagavond is het bidavond in Manna en in de Waterput, de 2 Arkhuizen. Na het eten gaan alle huisgenoten en assistenten in de zithoek zitten. Met pictogrammen geeft de assistent de volgorde aan: een lied, gebed, bijbelverhaal en als afsluiting nog een lied. Met een grote brandende kaars in zijn handen bidt hij voor familie, huisgenoten en assistenten. Zijn ouders vertellen me dat dit de eerste woonplek is waar Joeri graag naartoe gaat. Het is zijn thuis.

Vieren In De Ark houden we van vieren. We hebben een activiteitenkalender per jaar. Voor 2018 zijn we begonnen met een blanco papier bij een gezamenlijk overleg. In groepjes werden er nieuwe activiteiten bedacht of oude activiteiten bevestigd. We zoeken samen naar nieuw gemeenschapsleven, passend bij deze tijd en passend bij onze huisgenoten. Niet het programma is leidend, maar we kijken hoe we het programma aan de huisgenoot kunnen aanpassen. We experimenteren met de plek waar we vieren, de lengte van de viering en de structuur die we gebruiken. We constateren dat voor iemand die prikkelgevoelig is Carnaval teveel prikkels oplevert. Beter is het dan om Carnaval te vieren in een rustige woning in plaats van met de hele gemeenschap. We blijven een paar keer per jaar vieren met de gemeenschap. Op een zondagmiddag in de kapel die naast De Ark staat. Protestant, katholiek, ongelovig: we vieren samen Kerst of Arkfamiliedag. De voetwassing en de Joodse paasmaaltijd in het Ateljee zijn huiselijke momenten en voelen warm en vertrouwd.

Joanne Klapwijk-Maljaars
verantwoordelijke woonhuis
Manna en Waterput
en **Roos Vanderbroeck**
huisgenoot van Manna

DE PRAKTIJK

Het besef dat we een **wederkerige relatie** hebben met de huisgenoten en het besef dat God juist mensen met een verstandelijke beperking uit kan laten delen:

dáár gaat het om

Regiodag Roos komt juist helemaal tot haar recht tijdens de Regiodag. 's Ochtends vertrekken we met busjes en auto's naar België. In Mortsel, net naast Antwerpen, ontmoeten we Arkmensen uit Gent, Antwerpen en Haarlem. Roos blijkt van dansen te houden en haar grote glimlach is voor mij het mooiste van die dag. 's Middags kiest ze voor de workshop foto's maken en vragen we voorbijgangers om of we met hen op de foto mogen. Roos houdt van foto's maken.

Communicatie Als je bij ons binnen komt, pakt Esther je hand en neemt je mee. Ze kan niet praten, maar communiceert op haar eigen manier. 'Welkom, leuk dat je er bent. Wil je mij helpen?' Allemaal met haar mimiek,

met haar handen, met haar aanwezig zijn. We zoeken naar manieren om goed met haar te communiceren. Zo ook met Stephanie. 'Komkommer', 'tomaat': de nieuwste gebaren die we van de logopedist hebben geleerd. We praten én we gebaren. Zodat Stephanie ons nog beter begrijpt. We zoeken naar evenwicht tussen goede zorg en gemeenschap. Het zorggeld is beperkt, veel beperkter dan 20 jaar geleden. De zorgvragen zijn strakker geworden. We willen goede zorg bieden, maar tegelijkertijd ook het gemeenschapsgevoel behouden.

Wonen De Ark in Gouda is ruim 20 jaar geleden ontstaan uit een organisatie die in Frankrijk is begonnen, l'Arche van Jean Vanier, en is verspreid over 35 landen met 140 vestigingen. Tom heeft vorig jaar een geweldige ervaring gehad in Belfast. Samen met assistent Ronald is hij in het vliegtuig gestapt en heeft daar mensen met en zonder beperking uit de hele wereld ontmoet. Tom heeft dromen: hij droomt van een nieuw woonhuis voor de Waterput nu het gebouw van de oude Waterput niet meer voldoet. Met Ronald en nog een paar leuke mannen met of zonder beperking. Samen zoeken we naar een toekomst voor De Ark Gouda en voor alle mooie mensen met en zonder beperking.

Ark Gouda De Ark Gouda biedt dagbestedingsactiviteiten aan voor mensen met een verstandelijke beperking: het Creatief Ateljee en De Ark Groenvoorziening. Er zijn twee woonhuizen, Manna en Waterput, waar mensen met en zonder beperking samen leven.

* Henri Nouwen, *Eindelijk thuis*, blz. 20

De schoonheid van ontmoeting

Hoe kan een kerk zonder drempel zijn voor mensen met een beperking, wat daarvan ook de aard is? En hoe kun je als kerk pastoraal omzien naar mensen die door hun ziekte of beperking in een isolement zitten?

Karin Seijdel, geestelijk verzorger bij Lunet zorg, reflecteert op de voorgaande artikelen, uit de praktijk van het pastorale veld.

Vandaag is een zonnige dag. Een dag die als het ware uitnodigt, bijna smeekt, om achter de gordijnen vandaan te komen. Om contact te maken.

De schoonheid van een echte ontmoeting kan troosten, prikkelen, verwonderen. De auteurs van de vier praktijk-artikelen hebben daar elk hun eigen ervaring in beschreven. Een ervaring van samen vieren, van soms ook botsen (niets menselijks is ook mensen met een verstandelijke beperking vreemd). En juist die ontmoeting, die zo veel kan brengen, waar mensen zo veel heil of Heil van verwachten, kan ook lastig zijn door communicatieve beperkingen, lichamelijke beperkingen of een verstandelijke beperking. Het zijn stuk voor stuk redenen waarom mensen zich eenzaam kunnen voelen. Dit geldt voor allen die 'anders' zijn en niet de norm van onze samenleving bepalen. Het kan een ontmoeting tot een onmogelijkheid maken. Ook de kerk kan dan een brug te ver zijn.

Omzien naar beperking

Sinds kort zit ik in de commissie Pastoraat en Gezondheidszorg van de Protestantse Kerk. Ik denk daar mee

over de pastorale steun voor zieken en voor werkers in de zorg, zeker ook voor hen die als geestelijk verzorger vaak een eenpittersfunctie bekleden in een grote organisatie. Wij spraken daar ook over eenzaamheid als maatschappelijk – en dus ook kerkelijk – probleem. Want hoe kan een kerk dementievriendelijk zijn? En zonder drempel voor mensen met een beperking, wat daar

Karin Seijdel

Geestelijk verzorger bij Lunet zorg

ook de aard van is? Hoe kun je als kerk pastoraal omzien naar mensen die door hun ziekte of beperking in een isolement zitten?

De praktijkvoorbeelden geven daar wederom mooie aanknopingspunten bij: samenwerking tussen parochie en geestelijke zorg en tussen parochie en woonplekken kan nieuwe vormen van samen leven laten ontstaan. Het is daarbij van belang om goed oog te houden voor de eigen draagkracht van de parochianen, die mogelijk door leeftijd en eigen beperkingen zelf niet de energie en veerkracht hebben om deze nieuwe taak – zo wordt ontmoeting met verstandelijk beperkten vaak gezien, is mijn ervaring – op zich te nemen. Je kunt als pastor niet pastoraal zijn naar mensen met een verstandelijke beperking zonder een oog te hebben voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeenschap van de parochie om hier energie in te steken.

Schoonheid en troost

In liturgie, in het eigen innerlijk geloofsleven, kan zoeken naar schoonheid een bron zijn van troost. Esthetiek kan echt een pleister zijn voor de ziel. De inrichting van met name rooms-katholieke kerken biedt dergelijke troost. Het trof me in de vier praktijkverhalen, dat de schrijvers in de ontmoeting van mens tot mens de overeenkomsten zagen alsook de verschillen. Het is immers een vals soort samen vieren als alleen de ‘gewone’ kerkganger de norm is of als er alleen de nadruk valt op het anders vieren, omdat er mensen met

een beperking bij zijn. Vaak samen vieren is om allerlei redenen, bijvoorbeeld door gewoontes van de parochie, personeelsgebrek bij de woongroepen, de uitzondering.

In een maatschappij waar persoonlijk succes staat op de schouders van angst voor de ander, is er over het algemeen maar weinig ruimte voor mensen die afwijken van de norm.

Mensen met een
beperking worden door
een behoorlijk deel van
de parochianen als
volwaardig gezien,
dat is mooi en
maatschappelijk
gezien bijzonder

Wat ik merk in contacten met kerken, is dat mensen met een beperking door een behoorlijk deel van de parochianen als volwaardig worden gezien. Dat is mooi en maatschappelijk gezien bijzonder. Ze hebben een plek in de kerkdienst, voegen door hun soms expressieve geloofsbeleving een nieuwe dimensie toe aan de vaak toch statische liturgie. Integratie brengt zo andere vormen van geloofsexpressie binnen de muren van de kerk, ook al is het soms ook weerbarstig om samen te vieren.

Toch gebeurt het, en dat is heel fijn. Want nog steeds worden mensen met een verstandelijke beperking niet voor vol aangezien. In een samenleving waar verdien capaciteit een normaal woord is, is het moeilijk om daar niet aan te kunnen voldoen. Het moeilijkst misschien wel, als dat nét niet lukt en je je er dus zeer bewust van bent. Als geestelijk verzorger zijn de levensvragen bij mensen, zoals Arie Bouwman die ook tekent, vaak gericht op rouw en afscheid. Maar ook de vragen naar de zin van je leven als je geen kinderen kunt krijgen, omdat je er niet voor kunt zorgen, zijn zeer reële vragen.

Leerplaats voor kwetsbaarheid

In mijn meest ideale wereld, kan de kerk, op oecumenische basis, een leerplaats zijn voor leren leven met kwetsbaarheid. Jezus gaf daarin een voorbeeld van hoe dat in de praktijk kan: eten met hoeren en tollenaars, de voeten wassen van zijn leerlingen, als rabbi rondtrekken zonder bezit, de tempelreiniging. Deze verhalen zijn natuurlijk zeer gelaagd en het gaat niet aan om alles plat te slaan en te scharen onder de noemer ‘kwetsbaarheid.’ Maar deze verhalen – en mensen die leven met een psychische kwetsbaarheid, een (verstandelijke) beperking, of dementie – kunnen mensen in de kerk leren om de schoonheid te zien van dit leven met kwetsbaarheid. De verhalen van Jezus kunnen als richtlijn voor een leven dienen om je niet op te sluiten bij de mensen op wie je toch al lijkt.

In dat opzicht baart het mij zorgen dat ook kinderen steeds gesegregeerder onderwijs krijgen. Hierover stond op de website van de Correspondent een artikel op 15 mei van dit jaar*. Ik citeer: *“De segregatie in het Nederlandse basis-onderwijs overtreft die van de scherpst gesegregeerde steden van de VS en het Verenigd Koninkrijk. Vooral academisch geschoolde ouders kiezen voor scholen met kinderen die op die van hen lijken, blijkt uit unieke en alarmerende cijfers van de Inspectie van het Onderwijs”*.

Mensen houden ervan om aan de norm te voldoen. Om ‘normaal’ te zijn. De kerk mag daar een kritische noot over kraken: de weduwe, de wees, zij zijn waar het om draait. Dat vraagt van de pastor een heel specifieke hermeneutische vaardigheid: die van bescheiden maar zeer intense luisteraar. Want soms blijkt na tijden dat dat ene woord dat telkens wordt herhaald, betekenis heeft. Dat zijn momenten van poëtisch contact. Als een gedicht, dat je na vele keren lezen eindelijk doorgrondt. Evangelie en ontmoeting horen bij elkaar. En ook, verstandelijke beperking en geduld oefenen in die ontmoeting.

Vieren

Hoe kun je goed samen vieren, zodat een ieder tot zijn recht komt? Het Woord heeft het als woord vaak moeilijk bij mensen met een verstandelijke

Kees:

“God, dank u voor de dag die elke dag weer een dag is bij ons allemaal. Amen”.

beperking. De homilie, de preek, is dus een waagstuk. Ik denk er zo over: Elke ontmoeting met het Woord van God is balanceren tussen wat er staat in de Bijbel en wat mensen ervaren in hun leven. Dat is, als het goed is, altijd zo, of je publiek nu beperkt is of niet. In het vieren, bij de gebeden, in de woorden van het Tafelgebed, kunnen de rivier van het dagelijks leven en de rivier van de poëzie van Gods Woord samen vloeien. Dan wordt het gewone leven in andere woorden gezegd. Als pastor is het van belang daarbij zeer beeldend te spreken. Dit geeft mensen met een verstandelijke beperking een kader voor een levende ontmoeting met God. Zij kunnen hier zelf ook vaak op verrassende wijze een bijdrage aan leveren, zoals in de bijdrage van De Ark. Sommige mensen zijn ware woordkunstenaars. Het is een voorrecht hen te kennen en in de parochie te hebben.

Soms hebben ze een beperking en schrijven ze prachtige gebeden. Dat geluk heb ik met Kees. Als poëtische afsluiting van dit artikel, wil ik hem graag het laatste woord geven. Want dat is denk ik ook pastoraal van groot belang: geef deze mensen de plek die hen toekomt. Laat hen uitspreken, ook al kost dat tijd en moeite om te begrijpen. Geef hen ook eens het laatste woord.

“God, Ik weet wel, wij hebben een tweede kans om te leven hoe het moet. Ik zal denken aan jullie allemaal en ook aan hier, aan deze kerk. Of eh, ja, of ze het hier goed maken. Of ze willen zeggen, doe ook je best, wel beter als ik kan, probeer ook maar het nieuwe leven in te gaan. Ik heb al een baan. En dat is en blijft schrijver. Ik kan goed schrijven en zal voor jullie bidden bij Maria zoals gevraagd is. Ik gun jullie alvast het nieuwe leven. God, dank u voor de dag die elke dag weer een dag is bij ons allemaal. Amen”.

* Om het artikel te lezen, typ dan deze link in op uw internetbrowser:

<https://decorrespondent.nl/8271/arme-en-rijke-kinderen-zitten-steeds-minder-vaak-bij-elkaar-in-de-klas-en-daar-is-wat-aan-te-doen/3086088257340-6c2ca469>

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

• • • De eerste vergadering van de Utrechtse leden van de VPW-U is gehouden op 23 maart. In die vergadering is het nieuwe huishoudelijke reglement vastgesteld. Daarnaast ging Gijs Visser van *Praktijk Go!* met ons in gesprek over verlieservaringen in ons werk. De metafoor was een kasteel. De vragen luiden:

- Wie heeft bij jou de sleutel om je zelf te openen?
- Welke ervaring heeft er voor jou voor gezorgd dat je de ophaalbrug ophaalde?
- Welke bewakers zijn een veelkoppig monster? etc.

• • • In de landelijke vergadering van de VPW is Leo Geurts, lid van onze bestuurscommissie benoemd tot lid van het bestuur van de VPW. We feliciteren hem van harte.

• • • De werkgroep *Toekomst* heeft een brief doen uitgaan naar de leden die in 1957 of later geboren zijn. In de brief vroeg de werkgroep op welke manier ze de leden het best kan bijstaan nu iedereen nadenkt over zijn of haar toekomst. In het verleden was er al een bijeenkomst met pastores die buiten de kerk een baan vonden, met loopbaanbegeleiders, en het genoemde gesprek met Gijs Visser. In antwoord daarop hebben ruim 10 mensen iets van zich laten horen. Enkelen geven aan zo lang mogelijk door te willen gaan in het pastoraat. Anderen zouden na willen denken over manieren om kwaliteiten van pastores toegankelijk te maken voor

andere werkvelden. En er ligt ook een vraag om op de een of andere manier samen te gaan pionieren.

Voor de zomer komt de werkgroep nog een keer samen om te zien waar ze in het nieuwe werkjaar op in zal haken.

| Marion Korenromp

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • 15 mei jl. was er een ledenvergadering in Krommenie waar Jan Franken nogmaals tekst en uitleg gaf over de toekomst van VPW Nederland. De VPW onderzoekt de mogelijkheden om samen te werken met CNV al dan niet een fusie met hen. Samenwerking of een fusie is noodzakelijk vanwege het dalende leden-tal en teruglopen van de financiën waardoor de VPW binnen een paar jaar, bij gelijkblijvende ontwikkeling, in de rode cijfers zit. In het vorige nummer van *VPW info.nl* is er uitgebreid over geschreven. Ook werden in de vergadering allerlei opties besproken (samenwerking met CNV of onderdeel van...) die uiteraard goedgekeurd moeten worden door de leden van de VPW. Tijdens de vergadering werd door de leden benadrukt dat het belangrijk is dat we kenmerkend/herkenbaar blijven als VPW. Dus op een goede manier de belangen kunnen blijven behartigen voor de leden. Het CNV biedt een kader voor opleidingen en ook behartigen zij de belangen voor protestantse kerkelijk werkers en het katholiek onderwijs.

In het najaar – na peiling van de leden op regionale bijeenkomsten – komt er een digitale ledenraadpleging conform de statuten van de VPW Nederland.

• • • Op donderdag 3 mei jl. werd de Corneliuskerk in Limmen getroffen door een grote brand waardoor een zeer groot deel van het dak werd verwoest en instortte. Met als gevolg grote schade in de kerk. De verslagenheid in Limmen was zeer groot, daar deze kerk het hart van het dorp is. Pastor Johan Olling was ten tijde van de brand met een groep parochianen op pelgrimsreis in Ierland en ook daar heerste grote ontsteltenis en verdriet. We hopen van harte dat de kerk hersteld kan worden en dat uit de kenmerkende veerkracht en verbondenheid van de (geloofs)gemeenschap iets nieuws kan ontstaan. We wensen pastor Olling en de parochianen veel sterkte, hoop en vertrouwen toe voor de toekomst.

• • • 13 oktober aanstaande organiseert een werkgroep uit het bisdom een vervolg op de vorig jaar gehouden succesvolle inspiratiedag voor vrijwilligers, besturen en pastores. Ook dit keer vindt de inspiratiedag ter ontmoeting en bemoeiding plaats in de Willibrorduskerk te Heiloo. Het thema zal zijn: “Het zal mij/Mij een zorg zijn”. Er zijn twee inleiders: René Grotenhuis, voormalig directeur van Cordaid en momenteel nog verbonden aan de universiteit van Utrecht. Hij schreef het boek *Van macht ontdaan, de betekenis van het christelijk geloof voor de*

wereld van vandaag. Zijn inleiding zal gaan over dit onderwerp. Als tweede inleider hebben we Fredi Hagedoorn-Timmermans, pastoraal werkster in Bergen op Zoom, bereid gevonden om in te gaan op het onderwerp hoe een zorgzame kerk te zijn voor tieners en jongeren. Naast de inleiders zijn er twee rondes van diverse workshops met betrekking tot diaconie, liturgie, gemeenschapsofbouw en catechese. Ook de inleiders verzorgen een workshop. De dag zal worden afgesloten met het samen vieren van ons geloof. Te zijner tijd zal op de website van de VPW alle informatie te vinden zijn voor deze dag. En uiteraard hopen we van harte dat deze net zo geslaagd zal zijn als vorig jaar.

| Kiki Kint

■ VPW Rotterdam

• • • Het is alweer enige tijd geleden dat we iets hebben laten horen. Toch hebben we in het afgelopen half jaar twee leuke en interessante ontmoetingen gehad bij collega's op de werkvloer.

• • • Op 7 december 2017 waren we in het huis van bewaring bij vliegveld Zestienhoven. Als je opgesloten wordt verlang je naar vrijheid. We werden er ontvangen door collega Jean-Pierre Niati. Een indrukwekkend verhaal vertelde hij ons over zichzelf en over zijn werk voor mensen die opgesloten zijn, meestal mensen zonder verblijfspapieren. Een enorme onzekerheid kenmerkt het ver-

blijf aldaar, met niet eens de zekerheid dat ze worden uitgezet naar land van herkomst. Hoe kan je jezelf als pastor staande houden en hoe kan je mensen nabij blijven als teken van Gods nabijheid en liefde? Een luisterend oor worden, samen op zoek naar woorden van hoop. En op zoek naar kleding en artikelen voor persoonlijke verzorging omdat mensen die opgepakt worden alleen datgene bij zich hebben wat ze aan hebben. Blij dat we als collega's weer naar buiten mochten, de vrijheid tegemoet; maar ook geïnspireerd om dit verhaal mee te nemen naar ons werk.

• • • Op 19 april 2018 waren we te gast bij Guido Schurmann, zorgmanager en geestelijk verzorger in Haaglanden Medisch Centrum. Guido nam ons mee in zijn werk door verhalen van patiënten en vragen die daaruit voortvloeien over de laatste levensfase. Zeker in het Haagse ziekenhuis met heel veel verschillende culturen is zo'n vraag over begeleiding van stervenden heel divers omdat religieuze en etnische wortels doorspelen hoe iemand bijgestaan kan worden. Dat leren

bijstaan is iets dat gewone parochie-pastores ook doen, maar door ook goed te luisteren hoe anderen het doen in de medische wereld kun je jouw eigen professionaliteit vergroten. Dan wordt je nog meer gevoelig voor de trage vragen over leven en sterven.

• • • In het najaar willen we als VPW verder gaan met het bezoeken van collega's. Verder staat het jaarlijkse gesprek met de bisschop gepland op 6 juni.

| Ton Halin

■ VPW Limburg

• • • Bij het ter perse gaan van deze uitgave van VPW-Info loopt het tegen de vakanties aan. Er keert als zodanig wat rust in het werkveld en er zijn geen stormachtige ontwikkelingen te melden. Of het zou de berichtgeving rondom de bisschopsbenoeming moeten zijn. Maar ook die verkeert in een relatieve luwte. De nuntius mocht recent het lijstje met drie geschikte kandidaten vanuit het Vaticaan weer mee naar huis nemen met de opmerking dat er met een van de gegeven kandidaten geen match tot stand zou

kunnen komen met hetgeen de pastorale praktijk in het bisdom op dit moment vergt. Inmiddels is er een route uitgezet die uiteindelijk zou moeten leiden tot de aanstelling van een geschikte bruggenbouwer. Dat proces vergt kennelijk nog minstens een half jaar.

• • • Ondertussen buigen de onderdelen Den Bosch en Limburg zich verder over toenadering en samenwerking. In de voorgaande uitgave werd al bericht over de suggestie uit de ALV (voorjaar) van het onderdeel Limburg, om najaar bijeenkomsten, eventueel gezamenlijk te gaan organiseren. Dat is vooralsnog wat toekomstmuziek, maar wordt door de beide coördinatiegroepen meegenomen. De laatste maanden is er enkele malen overleg tussen de onderdelen geweest en wordt er momenteel gewerkt aan een concrete uitwisseling ergens in de aanloop van 2019.

| Piet Linders

■ VPW Groningen-Leeuwarden

• • • Op 13 maart hadden we een inspirerende ALV die als thema *Verwachtingsmanagement* had. Wat zijn de verwachtingen (naar de pastor) van parochianen? Van collega's? Van het bisdom? Maar ook van jezelf? En van God, van Christus? Aan de hand van deze vragen proberen we te komen tot een analyse van de pastorale situatie waarin we verkeren. En wat de perspectieven hierin zijn. We hadden Herman Agterhoek in ons midden die onze bevindingen bijeenbracht en ook terugbracht naar de vraag van je roeping. Waarom ben je ook al weer pastor geworden?

Verschillende (pijn)punten kwamen aan de orde zoals:

- Ik moet de tent draaiende houden;
- Nieuwe ideeën zijn prima, maar niet zonder het bestaande los te laten, kortom een stapeling;
- Ik ben conciërge en doorgeefluik, ik wordt anders 'gebruikt' dan bedoeld; mijn eigen verwachting is de grootste belemmering; grootste probleem komt van buitenaf: u vraagt, wij draaien, optimaal bij de klant blijven; in een team krijg je een andere rol, een andere pastorale invulling.

Vragen en opmerkingen die naar voren kwamen naar aanleiding van onze ervaringen waren:

- Wat is inherent aan je functie, je pastor zijn?
- Waarom kom je niet toe aan wat je graag doet?
- Hoe scherm je werk/privé af?
- Hoe worden wij, pastores, gezien? Als professionals?
- We leven in een tijd waarin alle verwachtingen ten aanzien van kerk terecht komen bij de parochie c.q. de pastor. Er zijn geen andere verbanden meer. De parochie zoals die vroeger was bestaat niet meer.
- Wat is de toekomst van de kerk die 'draaiende' moet worden gehouden?
- Wat gebeurt er met geloven? Waar staan we voor?
- Wat is onze roeping?

Herman Agterhoek houdt een pleidooi om de kern van ons geloven ter sprake te brengen in de parochie.

Dit kan heel goed in de geloofsgemeenschappen die vaak deel uit maken van het grotere parochieverband. In de (kleine) geloofsgemeenschappen ligt een kans om andere, nieuwe wegen te bewandelen en steeds weer terug te komen op de kernvragen: *Waarom zijn we hier ook alweer? Waar gaat het om bij kerk zijn en geloven?* Een zeer inspirerend gesprek was het tijdens deze ALV.

Herman Agterhoek is inmiddels enkele jaren met pensioen, maar werkte daarvoor als dienstverlener kerkopbouw in de bisdommen Utrecht en Groningen-Leeuwarden. Hij heeft onlangs een boek geschreven met de titel: *De tijd kantelt, voor wie erin gelooft*. Zeer de moeite waard om te lezen en te bestellen. Dit kan bij hemzelf.

h.agterhoek@upcmail.nl

| Wiebe Mulder

Bespreking samenwerking met CNV op de ALV

door Jos Deckers

Ina van de Bunt had als voorzitter aan de hand van zeven dia's een PowerPointpresentatie gemaakt om het gesprek over de toekomst van VPW Nederland en samenwerking met een vakbond in goede banen te leiden. Onderstaande is een samenvatting op hoofdlijnen.

Dia 1 **VPW op weg naar een andere toekomst**

Aan de hand van enkele jaartallen schetste Ina de ontwikkelingen tot nu toe. Er is gewerkt aan een statutenwijziging waardoor er één VPW Nederland is ontstaan met onderdelen per bisdom. Er zijn twee commissies geweest die vorming en belangenbehartiging hebben onderzocht. Op het terrein van vorming en professionalisering blijkt er in ons land een groot aanbod te zijn. Als de VPW op dat terrein minder doet in de toekomst, is dat geen ramp. Op het terrein van belangenbehartiging is onderzocht hoe die het beste vorm kan krijgen bij een terugloop van het aantal leden en een nauwe samenwerking of fusie met een vakbond bleek daarbij de enig haalbare optie.

Dia 2 **Cijfers over ontwikkelingen in ledenaantal en financiën**

Uit de cijfers van de te verwachten ledenaantallen blijkt zonneklaar de noodzaak om tot samenwerking of fusie met een vakbond te komen, willen we de individuele en collectieve belangenbehartiging op een goed niveau kunnen handhaven. Nu zijn er 173 leden met een dienstverband op een totaal van 484; over zeven jaar zijn er nog 79 leden met een dienstverband op een totaal van 291. Als we de ontwikkelingen op hun beloop laten kunnen we maar tot 2021 vooruit. Maar eerder al moeten we dan de beleidsmedewerker formeel aanzeggen dat zijn arbeidsplaats op de tocht komt te staan, minstens qua omvang. Om ook degenen die na 2021 nog als pastoraal werk(st)er werken bij te kunnen staan heeft de VPW besloten tot een verantwoorde afbouw.

Dia 3 **Vier opties**

Er is theoretisch gezien een keuze uit vier opties:

- 1 Alles bij het oude laten maar dan weten we dat we snel in de problemen komen; en komen we terug op het besluit tot verantwoorde afbouw.
- 2 Alleen het werkgeverschap van de beleidsmedewerker uitbesteden aan een vakbond.
- 3 Een nauwe samenwerking met een vakbond waarbij er sprake is van een

dubbellidmaatschap. In beide gevallen moeten we 21% btw betalen over de diensten die we van de beleidsmedewerker inhuren bij de vakbond. Dat is geen aantrekkelijke consequentie van deze 2e en 3e optie.

- 4 Fusie met een vakbond. In het kader van deze opties is diverse malen gesproken met het CNV. De gesprekken met het CNV *Kerk en Ideëel* zijn heel plezierig en constructief verlopen. Vanuit het Algemeen Bestuur is het advies gedaan om direct voor deze vierde optie te kiezen.

Duidelijk is dat bij een overgang naar het CNV (optie 4) de contributie voor werkende leden nagenoeg gelijk blijft, zeker omdat er in het lidmaatschap ook een rechtsbijstandsverzekering is opgenomen. Leden kunnen die verzekering als particulier dus opzeggen. Emeriti zijn wat duurder uit dan in de huidige situatie maar ook voor hen geldt die rechtsbijstandsverzekering die dat contributieverhaal compenseert.

Dia 4 **Leden voor wie overgang naar het CNV een probleem kan vormen**

Problemen bij een hechte samenwerking of fusie met het CNV zijn te verwachten van de huidige FNV-leden, wanneer die erg aan die bond gehecht zijn. Een twee-

de groep voor wie dit een probleem kan zijn zijn de gewijde leden. De meesten daarvan zijn emeriti. De vraag is natuurlijk of voor hen lidmaatschap van een vakbond een onoverkomelijk bezwaar is.

Dia 5 **Voordelen van een fusie met het CNV**

- Voortbestaan van eigen beroepsgroep vanuit een katholieke signatuur als expertgroep binnen de sector Zorg en Welzijn.
- Behoud van vertrouwde beleidsmedewerker in vaste dienst met mogelijkheid behoud specifiek kerkjuridische ondersteuning. Daarbij heeft het CNV al ervaringen binnen het kerkelijk werk met de Kustersbond en de Vereniging van Kerkelijk Werkers (VKW) in de PKN (Protestantse Kerk in Nederland).
- Behoud van een eigen expert-organisatie met actief kader. Opgemerkt werd dat ook bij een fusie een actief kader nodig blijft, zowel in een landelijke werkgroep als per onderdeel. Deze groepen kunnen dan ook eigen activiteiten blijven ontwikkelen gericht op de achterban per bisdom.
- Onderdelen kunnen in stand blijven met eigen dan wel gezamenlijke activiteiten. Want een goed en interessant initiatief kan ook voor werkers uit andere onderdelen belangrijk zijn. Ook hierbij blijft begeleiding vanuit de huidige beleidsmedewerker een mogelijkheid.
- Oecumenische mogelijkheden van samenwerking ten behoeve van vorming en toerusting.

- Katholieke gezicht binnen de CNV vorm geven via de levens-thema's (zorg en welzijn) en de identiteitscommissie.
- Voor de mensen met een dienstverband inbedding in een grotere vakbondsorganisatie.
- Voor de emeriti het behoud van solidariteit/loyaliteit met werkende collega's, ondersteuning en informatie over de landelijke ontwikkelingen rond de pensioenthema's die niet specifiek gebonden zijn aan het pastoraal werk.
- Rechtsbijstand werk en privé gratis bij lidmaatschap.

Dia 6 **Beren op de weg bij een fusie**

- Verlies van zelfstandigheid.
- Verlies rechtstreekse bestuursinvloed en beleidsontwikkeling.
- Verlies van de emeriti vanwege gebrek aan commitment met 'vreemde' organisatie.
- Bereikbaarheid en zichtbaarheid binnen een grote organisatie.
- Het behoud van eigen katholieke identiteit binnen een andere cultuur in sector en sectorgroep.
- Contributieverval.
- Contact met de bisschoppen per afdeling is (nog) niet gegarandeerd. Vanuit de protocollaire gesprekken die nu per onderdeel gevoerd worden of andere contacten van elk onderdeel met de eigen bisschop moet dit contact nog een formele status krijgen als gekozen wordt voor een fusie met het CNV.

Dia 7 **Waarom het CNV?**

In de gesprekken met de FNV werd heel duidelijk dat deze vakbond niet op ons zit te wachten. Maatwerk is bij de FNV lastig, zo kan de telefonische bereikbaarheid alleen via het centrale nummer geregeld worden. Bovendien is deze vakbond haar affiniteit met het kerkelijk veld volledig kwijt.

Om de volgende redenen is gekozen te streven naar een nauwe samenwerking of fusie met het CNV Kerk en Ideëel

- Sterker profiel rond christelijke normen en waarden.
- Erkenning van de bisschoppen binnen de sector onderwijs.
- Contacten met VKMO.

CNV Kerk en Ideëel is er voor alle werken in het kerkelijke en ideële werkveld, of je nu verbonden bent aan een plaatselijke kerk, een kerkelijke of ideële organisatie of als zelfstandige werkt.

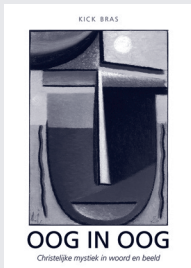
De ALV dankte het DB voor de zorgvuldige voorbereiding van dit onderdeel van de vergadering. Er is veel werk verzet en dat werd met een applaus gewaardeerd.

Hoewel het agendapunt *Toekomst VPW – samenwerking of fusie met een vakbond* alleen meningsvormend besproken werd, hielden we toch een peiling naar de mening van de aanwezigen over de toekomst van de VPW. Een duidelijke meerderheid wilde in de lijn van het AB verder gaan: streven naar een fusie met het CNV.

Oog in oog

Christelijke mystiek in woord en beeld

Kick Bras, 2017, Skandalon Uitgeverij BV, Vught, ISBN 9789492183569, €27,50

Een boek over de mystieke ervaring en de mystieke weg. Dat is *Oog in oog*, geschreven door theoloog Kick Bras. De titel van het boek is goed geko-

zen. “Nu nog zien we in een wazige spiegel”, zegt Paulus in 1 Korinthe 13, vers 12. “Dan zien wij oog in oog”. ‘Oog in oog’ betekent dat men God directervaart, een mystieke ervaring. Mystieke ervaringen worden door degenen die ze hebben (gehad) uitgedrukt in muziek, teksten (met name poëzie) en beeldende kunst. Het boek wil een verbinding leggen tussen mystieke teksten en beeldende kunst. Ongeveer zestig afbeeldingen van schilderijen en beeldhouwwerken komen we tegen. De kunstwerken worden ook toegelicht. Wat drukken ze uit? Soms vinden we de beschrijving en het kunstwerk op naast elkaar liggende pagina’s. Het is een weldaad om te kunnen lezen en kijken tegelijk. Maar helaas zijn de beschrijvingen soms te vinden op een andere pagina dan het kunstwerk en wordt het heen en weer bladeren. Dat is jammer.

De kunstwerken roepen wel vragen bij mij op. Sommige werken zijn illustraties van Bijbelpassages waarin volgens de auteur sprake is van een mystieke ervaring: bijvoorbeeld de *Doop in de Jordaan*. Of de kunstenaar zelf een soort mysticus is, staat nog te bezien. Hij is misschien slechts een kundig ambachtsman. Maar er zijn kunstwerken bij die zeker iets verbeelden van het onzegbare, het eeuwige. Je kunt je voorstellen dat de kunstenaar hierdoor is aangeraakt en dit uitdrukt in zijn werk.

Het boek begint met een heldere inleiding waarin de auteur verwoordt wat hij verstaat onder mystiek en zijn keuzes toelicht. Vervolgens wordt een aantal mystieke ervaringen beschreven, die we kunnen vinden in de Bijbel en de geschiedenis van het christendom. Welk Godsbeeld en welk Christusbeeld treffen we aan in de mystiek? Ongeveer de helft van het boek gaat hierover. Vervolgens komen elementen van de mystieke weg aan bod, want bij mystiek ga je een proces aan van omvorming. De weg heeft drie fasen: zuivering, verlichting en vereniging. Vijf metaforen worden beschreven én in beeld gebracht, die deze weg weer geven: de ladder, de spiraal, het labyrint, de pelgrimage en het bestijgen van de berg. Nu kun je een pelgrimage letterlijk ondernemen, maar volgens Bras is het ook een metafoor voor de

innerlijke reis. Het bestijgen van een ladder moet uitsluitend symbolisch worden gezien.

Hoe werkt mystiek door? Daar is ook een hoofdstuk aan gewijd. Het maakt mensen liefdevol in het gewone, alledaagse leven en die liefde spreidt zich uit naar de buitenwereld, met name naar de armen.

De auteur heeft zelf enkele malen een mystieke ervaring gehad. “Het is of de eeuwigheid doorbreekt in dat moment van mystieke vervoering. Het is de vervulling van ons diepe menselijke verlangen naar transcendentie” (blz. 17). De taal is soms te zakelijk. Mystiek is een thema dat vraagt om zoeken en tasten en de taal is wat tegengesteld hieraan, te stellig. Het woord mystiek valt wel eens te gemakkelijk en te vaak. Zo beweert Bras op blz. 20 dat “samen zingen van psalmen” gedeelde mystiek is. Is dat per definitie zo? Nee toch? Al kun je tijdens het samen zingen in een kerkdienst weleens ‘opgetild’ worden. Maar dat worden mensen in voetbalstadions dikwijls ook, als ze samen: “You’ll never walk alone” zingen. Is dat ook mystiek? Die mensen duiden het wel zo aan, als ze zeggen: “Het was helemaal Zen...”

Kortom, het is een boek dat verheldert en ook vragen oproept, geen boek om van kaft tot kaft te lezen, maar om in te

Gerard Zuidberg

Op zaterdag 2 juni is Gerard Zuidberg, initiatiefnemer voor de federatie van VPW-en in Nederland en eerste voorzitter, overleden. Gerard was eerst studentenpastor van de r.-k. theologiestudenten en later pastor in de *Nicolaas-Monica-parochie* in de stad Utrecht. Hij was voor veel mensen een luisterend oor en een steun in het zoeken naar een eigentijdse geloofsbeleving. In de vieringen waarin Gerard voorging gaf hij blijk van een doorleefde spiritualiteit. Die lag ook ten grondslag aan zijn publicaties. In de stad Utrecht was Gerard ook een van de initiatiefnemers van het buurt-pastoraat, wat dit jaar haar 25-jarig bestaan viert. Jarenlang was hij voorzitter van de *Interkerkelijke Stichting Kerken en Buitenlanders*. De laatste jaren is hij een van de initiatiefnemers van *Bezield Verband* geweest. En ook bij het gesprek over het opheffen van de rechtspersoon van de VPW Utrecht was hij betrokken en sprak zich positief uit over de opheffing en het verdergaan als VPW Nederland.

bladeren, te verwijlen bij een kunstwerk en dan de aansprekende stukjes te lezen met teksten van mystici uit allerlei tijden, zoals Franciscus van Assisi, Ruusbroec, Simone Weil, Etty Hillesum. Een rijk boek, in woorden én vooral in de beelden.

En dit alles is slechts een beperkte weergave van wat Gerard voor mensen, de stad en de katholieke kerk betekent heeft. In het hierna volgende geeft een van de mede bouwers aan de VPW, Frans Verhoeven (oud-deken van Eindhoven) een terugblik op Gerard.

Terugdenkend aan Gerard ga ik terug naar de tweede helft jaren tachtig toen ik één dag in de week werkte bij de VPW op het kantoor in de Kanaalstraat in Utrecht. De VPW was nog in opbouw en Gerard was de dragende kracht van de VPW landelijk. Hij meende met vele anderen dat de pastores – priesters en pastoraal werkers – gezamenlijk moesten optrekken om tegenwicht te bieden aan de krachten in de kerk die de vernieuwing van *Vaticanum II* teniet wilden doen. Hij zag de kracht van parochianen die zich wilden scholen en de eigen parochie mee wilden dragen. Tegelijk zag hij dat dit vroeg om een professionalisering van het ambt als pastor en de ruimte die er zou moeten zijn voor een lokale gemeenschap om zelf kerk te kunnen zijn.

Het idee voor de manifestatie op het Malieveld in Den Haag voorafgaand aan het bezoek van paus Johannes Paulus II aan Nederland ontstond in de kring van de VPW. Het was een uniek gebeuren dat zijn vervolg kreeg

in de 8 mei-bijeenkomsten. Het idee: er is alleen toekomst voor een kerk wanneer die rust op mensen die met elkaar hun geloof delen en dat geloof heeft te maken met inspiratie, inzet en trouw. Woorden die staan als een kerk. Gerard wist als geen ander dat vernieuwing van de kerk in de Geest van *Vaticanum II* betekende dat juist pastores hier voor verantwoordelijk zijn. Zij moeten zorgen voor kwaliteit van wat een kerk te bieden heeft in de zich sterk vernieuwende samenleving. Hij zag de VPW vooral als een mogelijkheid om pastores aan te zetten tot professionalisering: Je moet als pastor gesprekspartner kunnen zijn in de geseculariseerde samenleving, je eigen vakgebied kennen en voor Gerard was dat spiritualiteit, want spiritualiteit is wat de seculiere samenleving nodig heeft.

Gerard ging het bij de VPW om het profiel van de pastor als geestelijk leider in een kerk die zijn weg zoekt in een seculiere samenleving. Ik denk dat die zoektocht nog steeds het hart is van de VPW.

Frans Verhoeven / Jan Franken

Morgen weer

Net thuis van zo'n dag waarop je denkt: "Morgen weer een dag". Zo'n dag waarop het niet loopt, zo'n dag waarop er niet veel uit je handen komt, zo'n dag waarop je verlangend uitzielt naar je pensioen. Op zo'n dag waar geen einde aan dreigde te komen, ontving ik een whatsappberichtje. Zucht, kreun, pfff (zo'n dag was het echt!). "Ze heeft de ziekenzalving ontvangen, ze heeft naar je gevraagd, ze kent je nog van vroeger, beetje acuut is het wel, ze ligt daar en daar". De afzender kent mijn kracht en mijn zwakte en appt er meteen achteraan: "Niet te lang mee wachten hè....", onmiddellijk gevolgd door een paar van die irritante smiley's. Ik besluit uit medelijden met mezelf een fles Cabernet Sauvignon te ontkurken. De volgende dag ga ik naar een van die troosteloze verpleeg- en verzorgingshuizen zoals er veel te veel van zijn in de stad, waar je je te midden van de mensenmassa's toch eenzaam kunt voelen. Ik word vriendelijk begroet door een spandoek waarop te lezen staat: *Personeel gezocht, flexibele werktijden, enthousiast team en uitstekend salaris* (zie je wel!)

De lift brengt me naar haar etage, naar haar kamer waarvan deur op slot zit en waar in de hele omgeving geen levend wezen te bekennen is. Dan maar weer naar beneden. De dame achter receptie heeft net zo'n dag als ik gisteren had! Zo'n dag waarop je denkt: "Morgen is er weer een dag". Zo'n dag waarop het niet loopt, zo'n dag waarop er niet veel uit je handen komt, zo'n dag waarop je verlangend uitzielt naar je pensioen. Maar ze

krijgt het wel voor elkaar om de deur te laten ontsluiten zodat ik naar binnen kan.

Daar ligt ze dan, alleen! Op de grond naast haar ligt een matras voor het geval ze uit bed zou vallen. Op dat matras staat een bewegingsmelder waarmee ik meteen al ruzie heb. Het ding begint al te piepen en te roken als ik een stoel pak om wat

Bouwen aan de stad

Rob

Lijesen

dichterbij te gaan zitten. Een blikken stem meldt zich en vraagt wat ze kan doen.... Namens de stervende mens geef ik antwoord.

We praten met elkaar over verleden, heden en toekomst! Haar glimlach is hemels, haar stem zacht, haar gemoed vol dankbaarheid. Maar ze is moe, zo ontzettend moe. Haar handen zoeken de rozenkrans en ze vraagt me om samen te bidden. Uit mijn tas pak ik mijn rozenkrans zonder aan die bewegingsmelder te denken. Wéér gaat dat ding piepen, wéér die blikken stem. Ik pak dat onding en pleur 'm de badkamer in.

In de naam van de Vader, de Zoon en de H. Geest.... haar handen maken voorzichtig een kruisteken, samen bidden we

de rozenkrans. Ver komen we niet, ze valt in slaap. Zachtjes bid ik verder tot aan het 'Eer aan de Vader en de Zoon en de H. Geest....'

Dan word het stil, heel stil. Ik kijk haar kamer rond. Alles verwijst naar een leven vol van geloof en vertrouwen. Een verdwaalde videoband uit Lourdes, een huispaaskaars uit de vorige eeuw. En als vanzelf gaan daardoor mijn gedachten terug naar de vorige eeuw toen deze stervende mens mij toevertrouwde: "Ik kom zo graag naar uw kerk, u bent zo goed te verstaan, ik begrijp wat u preekt. Maar u bent geen priester en als ik op zondag bij u kom voldoe ik niet aan mijn zondagsplicht..."

Ik verlaat haar kamer, verlaat de bunker en wordt uitgezwaaid door het spandoek waarop te lezen staat: *Personeel gezocht, flexibele werktijden, enthousiast team en uitstekend salaris*. In gedachten voeg ik er aan toe: En de gave hebben om naast een stervende te gaan zitten....

Mijn telefoon geeft aan dat er een whatsappberichtje is: "En al op bezoek geweest? Smiley, smiley, smiley".

Ik antwoord terug: "en morgen weer!"